

АНАЛІЗ РЕГУЛЯТОРНОГО ВПЛИВУ
проекту постанови Кабінету Міністрів України “ Про затвердження
Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для
фінансування заходів, пов’язаних з утилізацією/видаленням побічних
продуктів тваринного походження, не призначених для споживання
людиною”

I. Визначення проблеми

У процесі здійснення господарської діяльності в галузі тваринництва утворюються побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною (далі – побічні продукти тваринного походження), – туша або частини туш забитих, загиблих тварин, сировина та продукти тваринного походження, що не призначені або визнані непридатними для споживання людиною.

Проблема утилізації побічних продуктів тваринного походження набула найбільшої актуальності у ХХ сторіччі, коли виробництво тваринницької продукції в промислових масштабах досягло свого піку, а кількість відходів набула загрозливих масштабів.

Основними продуцентами побічних продуктів тваринного походження є здебільшого підприємства агропромислового комплексу, м’ясопереробної промисловості, житлово-комунального господарства, зоопарки, розплідники, віварії науково-дослідних установ та ін.

Забезпечення своєчасної та належної утилізації/видалення побічних продуктів тваринного походження в умовах концентрації й інтенсифікації тваринництва відіграє важливе економічне значення для АПК.

Згідно з інформацією головних управлінь Держпродспоживслужби в областях, останніми роками в Україні утилізується та видаляється 330 – 360 тисяч тонн побічних продуктів тваринного походження, з них:

17 % – побічні продукти тваринного походження з об’єктів, на яких утримуються тварини (ферми, комплекси).

83 % – побічні продукти тваринного походження з об’єктів, що здійснюють забій тварин та переробку продукції тваринного походження.

Відповідно до Закону України «**Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною**» (далі – **Закон**), побічні продукти тваринного походження поділяються на три категорії.

Побічні продукти тваринного походження, що належать до категорії I, підлягають виключно видаленню.

Побічні продукти тваринного походження, що належать до категорії II, повинні бути:

1) перероблені на органічні добрива після обов’язкового оброблення шляхом стерилізації під тиском;

2) компостовані або перетворені на біогаз після оброблення шляхом стерилізації під тиском або іншими рівноцінними методами – для молока і молочних продуктів, яєць і яйцепродуктів, якщо компетентним органом не встановлено ризику поширення інфекційних хвороб;

3) оброблені шляхом стерилізації під тиском або іншими рівноцінними методами та використані для фармацевтичного, хірургічного, промислового або сільськогосподарського виробництва, крім виробництва кормів.

Продукти тваринного походження, що належать до категорії III, повинні бути:

1) оброблені шляхом стерилізації під тиском або іншими рівноцінними методами і використані для виробництва кормів тваринного походження, крім тих побічних продуктів тваринного походження, що змінилися шляхом розкладання або псування та становлять ризик для здоров'я людини або тварини;

2) перероблені на органічні добрива, компостовані або перетворені на біогаз;

3) оброблені шляхом стерилізації під тиском або іншими рівноцінними методами та використані для фармацевтичного, хірургічного, промислового або сільськогосподарського виробництва;

4) перероблені відповідно до технологій, необхідних для виробництва продукції.

Утилізація, видалення побічних продуктів тваринного походження здійснюється:

Державними ветеринарно-санітарними заводами. В Україні нараховується 18 державних спеціалізованих ветеринарно-санітарних заводів, що входять до складу ДП "Укрветсанзавод", основним видом господарської діяльності яких є утилізація, видалення побічних продуктів тваринного походження. Ветсанзаводи працюють на енергомісткому, морально застарілому технологічному обладнанні (обладнання спрацьоване на 80 – 90 %), яке не забезпечує належної утилізації відходів. Продукція (м'ясо-кісткове борошно, тощо), утворена при утилізації, має низьку якість та низьку конкурентоспроможність як на внутрішньому, так і зовнішніх ринках, у незадовільному стані знаходиться логістика відходів з підприємств на ветсанзаводи, внаслідок чого підприємства не можуть своєчасно утилізувати відходи на державних ветсанзаводах. Головною причиною забруднення навколишнього середовища на території ветсанзаводу є насамперед парогазові викиди, які неминучі при використанні парових котелень як джерела енергії, і води – як теплоносія. Періодичне вирівнювання тиску в деструкторі супроводжується викидом в атмосферу перегрітого пару, що містить аміак, сірководень, меркаптан, оксид азоту, чадний газ тощо. Це, особливо в літній період, можна відчувати на значному віддаленні від ветсанзаводів.

В утильцехах – спеціалізованих підрозділах з утилізації побічних продуктів при сільськогосподарських підприємствах (здебільшого великих підприємствах). В утильцехах здійснюється утилізація виключно продуктів, які утворилися на одному підприємстві. Обладнання утильцехів досить витратне, тому більшість підприємств не мають змоги придбати та встановити таке обладнання.

Захоронення в скотомогильниках, біотермічних ямах (законодавством заборонено будівництво нових скотомогильників. Для діючих скотомогильників встановлені терміни виведення з експлуатації. Захоронення у скотомогильниках здійснюється у зв'язку з віддаленістю ветсанзаводів (в окремих регіонах вони взагалі відсутні) від підприємств та відсутність належної логістики відходів.

Недоліками утилізації є:

- створення нових скотомогильників та біотермічних ям – заборонено законодавством України;

- санітарно-захисна зона від території скотомогильників та біотермічної ями до житлових і громадських будівель (населених пунктів), зон відпочинку та інших об'єктів, пов'язаних з постійним перебуванням людей, повинна бути не менше 1000 метрів.

- існуючі біотермічні ями, при промисловому вирощуванні та переробці тваринницької продукції, не в змозі задовольнити потреби великих сільськогосподарських підприємств;

- постійне вторинне забруднення атмосферного повітря продуктами розпаду органічних сполук – сірководнем та аміаком, досить часте екологічне забруднення навколишніх територій і ґрунтових вод внаслідок руйнування матеріалів, з яких побудовані біотермічні ями;

- інші види утилізації – (на невеликих приватних підприємствах, згодовування тваринам – норкам тощо) – утилізація на приватних підприємствах становить не більше 10 % від усіх утилізованих побічних продуктів тваринного походження з об'єктів, на яких утримуються тварини (ферми, комплекси). Низький показник утилізації пояснюється тим, що на потужностях установлене обладнання, де можна утилізувати тільки невеликі об'єми побічних продуктів тваринного походження. Характерне й те, що ці підприємства утилізують лише III категорію побічних продуктів, оскільки утилізація I та II категорій не рентабельна.

Крім того, на сьогодні спостерігаються випадки порушення законодавства (частина відходів викидається в лісосмуги, на поля тощо). Порушують вимоги гасамперед невеликі підприємства, з невеликою кількістю побічних продуктів тваринного походження, – і з пояснень власників перевозити побічні продукти тваринного походження до місць утилізації, а це може бути 120-150 км та сама утилізація є надзвичайно витратним.

Враховуючи вищевикладене, відмічаємо, що на Україні створилась загрозлива ситуація щодо утилізацію/видалення побічних продуктів тваринного походження.

Відсутність достатньої кількості потужностей з утилізації/видалення побічних продуктів тваринного походження, незадовільне технічне обладнання існуючих потужностей та нерівномірне розміщення на території країни при відсутності систематизованої логістики побічних продуктів збільшує ризики погіршення екологічної (несанкціоновані захоронення, забруднення атмосферного повітря тощо), епідеміологічної (збільшення ризиків для здоров'я людини пов'язаних з утворенням та накопиченням в

побічних продуктах тваринного походження (перш за все I та II категорії) збудників зоонозних захворювань), епізоотичної (збільшення небезпечних хвороб тварин, оскільки побічні продукти можуть бути факторами передачі понад 130 інфекційних хвороб(перш за все I та II категорії), соціальної (збільшення соціальної напруги в наслідок несанкціонованих захоронень та відсутності можливості доступно утилізувати/видалити побічні продукти).

Основні групи (підгрупи), на які проблема справляє вплив:

Групи (підгрупи)	Так	Ні
Громадяни	Так. Збільшення соціальної напруги в наслідок несанкціонованих захоронень, неприємний запах, погіршення екологічної, епідеміологічної ситуації, відсутність можливості доступно утилізувати/видалити побічні продукти тваринного походження	
Держава	Так погіршення екологічної (несанкціоновані захоронення, забруднення атмосферного повітря тощо), епідеміологічної (збільшення ризиків для здоров'я людини пов'язаних з утворенням та накопиченням в побічних продуктах тваринного походження (перш за все I та II категорії) збудників зоонозних захворювань), епізоотичної (збільшення небезпечних хвороб тварин, оскільки побічні продукти можуть бути факторами передачі понад 130 інфекційних хвороб(перш за все I та II категорії), соціальної (збільшення соціальної напруги в наслідок несанкціонованих захоронень та відсутності можливості доступно утилізувати/видалити побічні продукти)	
Суб'єкти господарювання,	Так відсутність можливості доступно утилізувати/видалити побічні продукти тваринного походження I та II категорії	
у тому числі суб'єкти малого підприємництва*	Відсутність можливості доступно утилізувати/видалити побічні продукти тваринного походження I та II категорії	

Зазначена проблема не може бути розв'язана за допомогою ринкових механізмів, за наступних причин, відсутність належних умов утилізації/ побічних продуктів тваринного походження I та II категорії (питання утилізації побічних продуктів тваринного походження III категорії вирішується ринковими механізмами), відсутність достатньої кількості потужностей з утилізації/видалення побічних продуктів тваринного походження, незадовільне технічне обладнання існуючих потужностей та нерівномірне розміщення на території країни, відсутності систематизованої логістики, висока собівартість утилізації., здійснення утилізації власними силами потребує значних капіталовкладень.

Крім того, необхідність прийняття постанову Кабінету Міністрів України “Про використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансування заходів, пов'язаних з утилізацією та видаленням побічних продуктів тваринного походження, не призначених для споживання людиною” пов'язано із набранням чинності Закону України «Про побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною».

II. Цілі державного регулювання

Цілями зазначеного регулювання є:

- покращення епізоотичної, екологічної, епідеміологічної ситуації в державі, шляхом належної утилізації/видалення побічних продуктів тваринного I та II категорій;
- стимулювання суб'єктів господарювання, створювати потужності з утилізації/видалення побічних продуктів тваринного I та II категорій;
- здешевлення вартості утилізації за рахунок часткової компенсації затрат пов'язаної з утилізацією найбільш небезпечних побічних продуктів продукції тваринного походження I та II категорій.

III. Визначення та оцінка альтернативних способів досягнення цілей

1. Визначення альтернативних способів

Вид альтернативи	Опис альтернативи
Збереження status quo	Не запроваджувати часткову компенсацію з державного бюджету на проведення заходів пов'язаних з утилізацією/ видаленням побічних продуктів тваринного походження, не призначених для споживання людиною. Залишити розв'язання проблеми за допомогою ринкових механізмів.
Інший, від запропонованого способу	Передбачити часткову компенсацію, з державного бюджету, за проведення заходів пов'язаних з утилізацією/ видаленням побічних продуктів тваринного походження, не призначених для споживання людиною виключно для державних спеціалізованих підприємств з утилізації побічних продуктів тваринного походження I та II категорій (така норма була передбачена до 2016 року)
Обраний спосіб	Передбачає часткову компенсацію з державного бюджету на проведення заходів пов'язаних з утилізацією/ видаленням побічних продуктів тваринного походження, не призначених для споживання людиною для всіх операторів, що здійснюють утилізацію побічних продуктів тваринного походження I та II категорій (така норма була передбачена до 2016 року)

2. Оцінка вибраних альтернативних способів досягнення цілей

Оцінка впливу на сферу інтересів держави

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Збереження status quo	Відсутні	Погіршення екологічної (несанкціоновані захоронення, забруднення атмосферного повітря тощо), епідеміологічної (збільшення ризиків для здоров'я людини пов'язаних з утворенням та накопиченням в побічних продуктах тваринного походження (перш за все I та II категорії) збудників зоонозних захворювань), епізоотичної (збільшення небезпечних хвороб

		тварин, оскільки побічні продукти можуть бути факторами передачі понад 130 інфекційних хвороб(перш за все I та II категорії), соціальної ситуацій (збільшення соціальної напруги в наслідок несанкціонованих захоронень та відсутності можливості доступно утилізувати/видалити побічні продукти)
Інший, запропонованого способу	від Підтримка державних підприємств які здійснюють утилізацію/видалення побічних продуктів I-II, як наслідок модернізація обладнання на існуючих та створення державних підприємств як відповідають міжнародним вимогам Покращення епізоотичної, екологічної, епідеміологічної, санітарної ситуації в державі Зменшення соціальної напруги пов'язаної зі складністю утилізації утилізацію/видалення побічних продуктів I-II	Відповідно до бюджетних призначень на 2015 рік – на часткову компенсацію може бути передбачено 3 млн грн
Обраний спосіб	Збільшення підприємств різних форм власності, що здійснюють утилізацію та видалення побічних продуктів тваринного походження відповідно до норм та стандартів, встановлених законодавством. Збільшення інвестицій у сферу утилізації та видалення побічних продуктів. Покращення епізоотичної, екологічної, епідеміологічної, санітарної ситуації в державі Зменшення соціальної напруги пов'язаної зі складністю утилізації утилізацію/видалення побічних продуктів I-II	Відповідно до бюджетних призначень на 2015 рік – на часткову компенсацію може бути передбачено 3 млн грн. Прогнозовано на за 5 років 30 млн. грн.

Оцінка впливу на сферу інтересів громадян

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Збереження status quo	відсутні	Погіршення екологічної (несанкціоновані захоронення,

		забруднення атмосферного повітря тощо), епідеміологічної (збільшення ризиків для здоров'я людини пов'язаних з утворенням та накопиченням в побічних продуктах тваринного походження (перш за все I та II категорії) збудників зоонозних захворювань), епізоотичної (збільшення небезпечних хвороб тварин, оскільки побічні продукти можуть бути факторами передачі понад 130 інфекційних хвороб(перш за все I та II категорії), соціальної ситуації (збільшення соціальної напруги в наслідок несанкціонованих захоронень та відсутності можливості доступно утилізувати/видалити побічні продукти)
Інший, запропонований спосіб	Покращення епізоотичної, екологічної, епідеміологічної, санітарної ситуації в державі Зменшення соціальної напруги пов'язаної зі складністю утилізації утилізацію/видалення побічних продуктів I-II	-
Обраний спосіб	Покращення епізоотичної, екологічної, епідеміологічної, ситуації в державі Зменшення соціальної напруги пов'язаної зі складністю утилізації утилізацію/видалення побічних продуктів I-II	-

Оцінка впливу на сферу інтересів суб'єктів господарювання

Показник	Великі	Середні	Малі	Мікро	Разом
Кількість суб'єктів господарювання, що підпадають під дію регулювання, одиниць *	3500	10500	30000	200000	244000
Питома вага групи у загальній кількості, відсотків	2	4	12	82	X

Регуляторний акт впливає на сферу інтересів:

суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність у галузі тваринництва

суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність у сфері утилізації побічних продуктів тваринного походження I та II категорії.

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Збереження status quo		Погіршення екологічної (несанкціоновані захоронення, забруднення атмосферного повітря тощо), епідеміологічної (збільшення ризиків для здоров'я людини пов'язаних з утворенням та накопиченням в побічних продуктах тваринного походження (перш за все I та II категорії) збудників зоонозних захворювань), епізоотичної (збільшення небезпечних хвороб тварин, оскільки побічні продукти можуть бути факторами передачі понад 130 інфекційних хвороб(перш за все I та II категорії), соціальної ситуацій (збільшення соціальної напруги в наслідок несанкціонованих захоронень та відсутності можливості доступно утилізувати/видалити побічні продукти)
Інший, запропонованого способу	Покращення епізоотичної, екологічної, епідеміологічної, санітарної ситуації в державі Зменшення соціальної напруги пов'язаної зі складністю утилізації утилізацію/видалення побічних продуктів I-II категорії.	-
Обраний спосіб	Покращення епізоотичної, екологічної, епідеміологічної, санітарної ситуації в державі, як наслідок покращення умов ведення бізнесу в аграрній сфері здешевлення вартості утилізації/видалення за рахунок часткової компенсації затрат пов'язаної з утилізацією найбільш небезпечних побічних продуктів тваринного походження I та II категорій підвищення інвестиційної привабливості сфери утилізації/видалення небезпечних побічних продуктів тваринного походження I та II категорій.	-

збільшення господарювання суб'єктів які займаються утилізацією/видаленням побічних продуктів тваринного походження I та II категорій	
--	--

IV. Вибір найбільш оптимального альтернативного способу досягнення цілей

Рейтинг результативності (досягнення цілей під час вирішення проблеми)	Бал результативності (за чотирибальною системою оцінки)	Коментарі щодо присвоєння відповідного бала
Збереження status quo	1	Проблема не вирішується
Інший, від запропонованого способу	3	<p>Вирішення проблеми шляхом здешевлення вартості утилізації/видалення за рахунок часткової компенсації затрат пов'язаної з утилізацією найбільш небезпечних побічних продуктів тваринного походження I та II категорій</p> <p>підвищення інвестиційної привабливості сфери утилізації/видалення небезпечних побічних продуктів тваринного походження I та II категорій</p> <p>покращення епізоотичної, екологічної, епідеміологічної, санітарної ситуації в державі, внаслідок належної утилізації/видалення побічних продуктів тваринного походження I та II категорій</p> <p>Разом з тим, обмежуються можливості суб'єктів господарювання які здійснюють утилізацію/видалення побічних продуктів тваринного походження I та II категорій оскільки компенсація передбачено лише державним підприємствам</p>
Обраний спосіб	4	<p>Вирішення проблеми шляхом покращення епізоотичної, екологічної, епідеміологічної, санітарної ситуації в державі, як наслідок покращення умов ведення бізнесу в аграрній сфері</p> <p>здешевлення вартості утилізації/видалення за рахунок часткової компенсації затрат пов'язаної з утилізацією найбільш небезпечних</p>

			<p>побічних продуктів тваринного походження I та II категорій</p> <p>підвищення інвестиційної привабливості сфери утилізації/видалення небезпечних побічних продуктів тваринного походження I та II категорій</p> <p>збільшення суб'єктів господарювання які займатимуться</p>
Рейтинг результативності	Вигоди (підсумок)	Витрати (підсумок)	Обґрунтування відповідного місця альтернативи у рейтингу
Збереження status quo	1	1	Не вирішує проблему
Інший, від запропонованого способу	3	4	<p>Вирішення проблеми. Додаткових витрат для суб'єктів господарювання не потребує. При цьому витрати бюджету значно нижні тих, що можуть бути при не вирішенні існуючої проблеми.</p> <p>Разом з тим, обмежуються можливості суб'єктів господарювання які здійснюють утилізацію/видалення побічних продуктів тваринного походження I та II категорій оскільки компенсація передбачено лише державним підприємствам</p>
Обраний спосіб	4	4	<p>Вирішення проблеми. Додаткових витрат для суб'єктів господарювання не потребує. При цьому витрати бюджету значно нижні тих, що можуть бути при не вирішенні існуючої проблеми.</p>

Враховуючи вищенаведені позитивні та негативні сторони альтернативних способів досягнення мети, доцільно прийняти розроблений проект постанови.

V. Механізми та заходи, які забезпечать розв'язання визначеної проблеми

Для розв'язання вищезазначеної проблеми розроблено Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансування заходів, пов'язаних з утилізацією та видаленням побічних продуктів тваринного походження, не призначених для споживання людиною.

Прийняття проекту постанови сприятиме:

стимулювання суб'єктів господарювання, створювати потужності з утилізації/видалення побічних продуктів тваринного I та II категорій;

здешевлення вартості утилізації за рахунок часткової компенсації затрат пов'язаної з утилізацією найбільш небезпечних побічних продуктів тваринного походження

I та II категорій.

покращення епізоотичної, екологічної, епідеміологічної ситуації в державі, шляхом належної утилізації/видалення побічних продуктів тваринного I та II категорій.

VI. Оцінка виконання вимог регуляторного акта залежно від ресурсів, якими розпоряджаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи, які повинні проваджувати або виконувати ці вимоги

Здійснення додаткових витрат на адміністрування регулювання для органів місцевого самоврядування не передбачається.

Здійснення додаткових витрат для суб'єктів господарської діяльності та/або фізичних осіб не передбачається.

VII. Обґрунтування запропонованого строку дії регуляторного акта

Строк дії запропонованого проекту, достатній для розв'язання проблеми та досягнення цілей державного регулювання, невизначений.

Регуляторний акт може бути відмінений або до нього можуть бути внесено зміни за результатами відстеження, перегляду, змін в законодавстві України.

VIII. Визначення показників результативності дії регуляторного акта

Показниками результативності регуляторного акта є:

- Збільшення кількості утилізованих побічних продуктів тваринного походження I та II категорій;
- Здешевлення вартості утилізації однієї тони побічних продуктів тваринного походження I та II категорій;
- Збільшення кількості суб'єктів господарювання, які здійснюють утилізацію побічних продуктів тваринного походження I та II категорій;
- Зменшення кількості інфекційних захворювань.

IX. Визначення заходів, за допомогою яких здійснюватиметься відстеження результативності дії регуляторного акта

Відстеження результативності регуляторного акта буде здійснюватися Державною службою України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів.

Базове відстеження здійснюватиметься до дня набрання чинності проекту шляхом моніторингу статистичних даних за результатами державного нагляду, де будуть визначатися об'єкти контролю та нагляду, зони підвищеного ризику, які потребують повторного обстеження, досліджень та проведення відповідних протиепізоотичних заходів.

Періодичне відстеження здійснюватиметься раз на три роки, починаючи з дня виконання заходів з повторного відстеження, шляхом порівняння показників із аналогічними показниками, що встановлені під час повторного відстеження.

**Заступник Міністра аграрної
політики та продовольства України
з питань європейської інтеграції**

О. Трофімцева